

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott

Tid:	Måndagen den 21 oktober 2024 kl. 14:30-14:55	
Plats:	Kommunstyrelsens sammanträdesrum	
Beslutande:	Hans Lindberg (S), ordförande Anders Ågren (M), vice ordförande Andreas Lundgren (S), tjug. ersättare för Janet Ågren (S) Tomas Wennström (S) Lena Andersson (M) Bore Sköld (V), § 318 Mattias Larsson (C), § 318	
Övriga deltagare:	Se sidan två	
Utses att justera:	Anders Ågren, 2024-10-24, kl. 15.	
Sekreterare:	Digital signatur Tomas Jakobsson	§§ 317-318 § 318 justeras omedelbart
Ordförande:	Digital signatur Hans Lindberg	
Justerare:	Digital signatur Anders Ågren	

BEVIS**Justerat protokoll har offentliggjorts genom anslag**

Organ:	Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott
Sammanträdesdatum:	2024-10-21
Anslaget har satts upp:	2024-10-25
Anslaget tas ner:	2024-11-15
Förvaringsplats:	Stadsledningskontoret, kommunkansliet
Underskrift:	Digital signatur Tomas Jakobsson

Övriga deltagare

Tjänstemän

Margaretha Alfredsson, stadsdirektör

Lena Höök Gustafsson, ekonomidirektör

Mattias Mitz, presskommunikatör

Malin Westerberg Blom, redovisningschef

§ 317

Diarienum: KS-2024/00719

Remissyttrande - Nätt och jämnt - likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn**Förslag till beslut**

Kommunstyrelsen beslutar

att yttra sig enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag och översända det till finansdepartementet.

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade den 28 april 2022 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att göra en bred översyn av systemet för kommunalekonomisk utjämning. Kommittén har antagit namnet Utjämningskommittén 2022.

Utjämningskommittén 2022 har genomfört en bred översyn av systemet för kommunalekonomisk utjämning och LSS-utjämning.

Den 2 juli 2024 överlämnades utredningen, "*Nätt och jämnt – likvärdighet i kommunsektorn*" (SOU 2024:50) till finansdepartementet. I utredningen redovisas de överväganden kommittén gjort samt förslag till förändringar av inkomstutjämning, kostnadsutjämning samt LSS-utjämning. Utredningen har även lämnat förslag om att omvandla ett antal riktade statsbidrag till generella statsbidrag.

Umeå kommun har givits möjlighet att inkomma med yttrande över dessa förslag. Yttrandet ska vara finansdepartementet tillhanda senast den 8 nov 2024.

Om förslaget i sin helhet genomförs i nuvarande form innebär det att Umeå kommun får 28 mnkr mer i kommunalekonomisk utjämning efter en

införandeperiod på 5 år. Effekten är fullt ut föranledd av de föreslagna förändringarna i de olika delarna av utjämningsystemet.

Yttrande

Umeå kommun har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet, Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50).

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet fyller en viktig uppgift och syftar till att ge Sveriges kommuner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärdstjänster och annan samhällsservice, trots väsentliga skillnader i struktur och förutsättningar hos de olika kommunerna. **Umeå kommun ställer sig positiv till utredningens intentioner att värna utjämningsystemens legitimitet** genom att i översyn och förslag hedra väsentliga principer såsom opåverkbarhet, träffsäkerhet, aktualitet och tillförlitlighet. Umeå kommun vill särskilt betona vikten av att utredningen tagit hänsyn till och hedrat principen om och vikten av kommunal självstyrelse.

Umeå kommun anser dock att utredningen ej lagt tillräcklig vikt vid principen om förutsägbarhet. För att en kommun ska kunna uppnå god ekonomisk hushållning över tid är framförhållning och förutsägbarhet av kritisk betydelse. **Avsaknad av prognosticerat utfall över tid utgör i detta sammanhang en svaghet** i och med att utredningen enbart redovisar utfall av föreslagna förändringar för ett givet årtal. Umeå kommun saknar att utredningen inte innehåller en prognos över hur väsentliga förutsättningar förändras över tid och vilka effekter detta ger i utjämningsystemen. En sådan prognos hade möjliggjort för kommunerna att bättre bedöma konsekvenser av föreslagna förändringar i framförallt kostnadsutjämnningen och dess ingående delmodeller samt i bedömning om de ingående delmodellerna är påverkbara eller ej. Umeå kommun vill därför påtala vikten av att regeringen ger någon myndighet ett formellt och tydligt mandat att utarbeta och årligen tillhandahålla en långsiktig prognos (10 år) över utjämningsystemens utfall på kommun och regionnivå.

Umeå kommun ser även positivt på utredningens klargöranden kring vanliga missuppfattningar om den kommunala utjämnningen. Att

utredningen vinnlagt sig om att bemöta sådana felaktigheter och missuppfattningar ökar legitimiteten och förståelsen för utjämningsystemens funktion och de utgångspunkter och principer den kommunala utjämnningen vilar på.

Umeå kommun ställer sig generellt positiva till att riktade statsbidrag omvandlas till generella statsbidrag. Det principiella resonemang som utredningen för i frågan om generella vs riktade statsbidrag är väl underbyggt och visar på hög grad av förståelse för de konsekvenser, fördelar och nackdelar som utformning av statsbidrag får för rikets kommuner. **Umeå kommun ser även positivt på utredningens förslag om skärpta beredningsrutiner och utformningskriterier för riktade statsbidrag.** De kriterier och den beredningsprocess som utredningen föreslår möjliggör riktade statsbidrag där så är berättigat samtidigt som det kommunala självstyret tydliggörs och att demokratiskt ansvarsutkrävande riktas mot rätt nivå.

Umeå kommun ställer sig positiv till utredningens förslag avseende förändring av modellen för inkomstutjämning. Utredningens förslag att höja den garanterade nivån från 115% av genomsnittliga skatteunderlaget till 116% bedöms vara väl avvägt för att undvika negativa marginaleffekter för regionerna samtidigt som det av legitimitetsskäl är nödvändigt med en minskning av regleringsposten för kommunerna. Förslaget om uppdatering av den länsvisa skattesatsen från 2003 års nivå till 2022 års nivå (inkl genomförda skatteväxlingar) är viktigt både ur aktualitets- och legitimitetshänseende.

Umeå kommun ställer sig positiv till föreslagna förändringar avseende modellen för LSS-utjämning. Att i enlighet med utredningens förslag minska påverkbarheten är väsentligt för LSS-utjämnings legitimitet. Umeå kommun ser därför positivt på förslaget om att fasa ut personalkostnadsindex. Umeå kommun delar även utredningens bedömning om att det behövs en utjämning för insatser till personer med funktionsnedsättning enligt socialtjänstlagen. Det är anmärkningsvärt att en kommunal obligatorisk uppgift som berör 60 000 brukare med en nettokostnad väsentligt över 14 miljarder kr ej omfattas av kostnadsutjämning.

Umeå kommun ställer sig positiv till utredningens förslag till principiella förändringar i systemet för kostnadsutjämning. Utredningen har genom flertalet lagda förslag ökat såväl begriplighet som legitimitet väsentligt. Umeå kommun delar utredningens bedömning om att nuvarande modell för ersättning för merkostnader för gleshet bör ersättas med ny modell som fortlöpande förvaltas och uppdateras av statlig myndighet. Detta är viktigt av flera skäl, inte minst för att nuvarande modell ej är transparent, har bristande legitimitet och ej är möjlig att vidareutveckla. Att utgå från hur det reella bosättningsmönstret ser ut i respektive kommun är en bra början. Utredningens förslag om att den nu föreslagna modellen ska förvaltas och vidareutvecklas av statlig myndighet är positivt. Ett första steg i en sådan utveckling är att modellen baseras på reella avstånd via vägnätet till samhällsservice av olika slag (detta då det trots allt är relativt få kommuninvånare som tar fågelvägen till förskola, skola eller annan kommunal service).

Umeå kommun - en regional knypunkt

Utredarens förslag innebär att Västerbottens och övriga norrlandsläns problematik blir uppenbar. Umeå kommun är en regional knypunkt i en region kännetecknad av låg befolkningstäthet och långa avstånd där omgivande kommuner kännetecknas av relativt gles struktur, få invånare och en demografiskt utmanande situation i relation till riket i övrigt. De kommuner som på samma sätt som Umeå utgör sådana regionala knypunkter har lägre medelålder och högre löne- och utbildningsnivå än riket i genomsnitt. Något som får stora konsekvenser i flera av kostnadsutjämningsens delmodeller. Denna situation är något som Umeå kommun delar med i stort sett samtliga större norrlandsstäder. Enligt förslaget är Umeå den kommun som bedöms ha de näst bästa strukturella förutsättningarna att bedriva kommunal verksamhet av rikets samtliga kommuner. Samtidigt bedöms flertalet av Västerbottens övriga kommuner ha bland de sämsta förutsättningarna i riket. Nuvarande förslag tar ej hänsyn till de konsekvenser detta får och de särskilda behov som uppstår i en region som karaktäriseras av att ett fåtal kommuner bedöms ha väldigt goda förutsättningar samtidigt som flertalet övriga kommuner bedöms ha väldigt dåliga förutsättningar. Detta innebär att Umeå och övriga större norrlandsstäder ej har möjlighet att nyttja de agglomerations fördelar som kommuner i tätare regioner har.

Umeå kommun anser att utredningen ej tagit hänsyn till denna Norrlandsproblematik, där ett fåtal större städer tillgodoser behov långt utanför den egna kommungränsen samtidigt som möjlighet till agglomeration är kraftigt begränsade.

Beslutsunderlag

SOU 2024:50 Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Beredningsansvariga

Dan Gideonsson
Urban Blomdahl

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till

Remissvar ska vara Finansdepartementet till handa senast den 8 november 2024. Svar bör lämnas per e-post till fi.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fi.ofa.k.remissor@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Fi2024/01521 och Umeå kommun.

§ 318

Diarienum: KS-2024/00588

Delårsrapport januari-augusti 2024**Förslag till beslut**

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa Umeå kommunkoncerns resultat till 465 mnkr

att fastställa Umeå kommuns resultat till 190 mnkr

att fastställa styrelse och nämnders budgetavvikelse till 24 mnkr

att fastställa Umeå kommuns delårsrapport för perioden januari – augusti 2024

att ärendet hanteras med omedelbar justering.

Ärendebeskrivning*Resultat – utfall, budgetavvikelse och prognos*

I kommunstyrelsens delårsrapport redovisas ett positivt resultat för årets åtta första månader för kommunkoncernen som uppgår till 465 mnkr (miljoner kronor), vilket är en minskning med 29 mnkr i jämförelse med samma period föregående år.

Kommunens resultat uppgår till 190 mnkr, vilket är en minskning med 114 mnkr jämfört med samma period föregående år. Förändringen består främst i en ökning av verksamhetens kostnader. Ökningen av verksamhetens kostnader beror på högre pensionskostnader på grund av inflationens påverkan på värdesäkring av förmånsbestämda pensionsdelar samt högre lönekostnader på grund av lönerörelser och fler anställda.

Kommunens resultat om 190 mnkr innebär en positiv budgetavvikelse på 37 mnkr för perioden. Budgetavvikelsen beror på högre bidrag från Länsstyrelsen, Socialstyrelsen och Skolverket, försäkringsersättningar, högre intäkter från försäljning av exploateringsfastigheter, högre generella statsbidrag och utjämning än budget samtidigt med högre kostnader än budgeterat för insatser för barn och unga samt inom missbruksvård för vuxna, högre kostnader för sanering samt högre pensionskostnader än förväntat.

Styrelse och nämnder redovisar en positiv budgetavvikelse efter årets åtta första månader på 24 mnkr i förhållande till de budgetramar som fullmäktige fastställt.

Helårsprognosen för kommunkoncernens resultat beräknas till 308 mnkr (424 mnkr). Kommunens prognosticerade resultat uppgår till 64 mnkr, vilket är 219 mnkr lägre än resultatet föregående år. Det prognosticerade resultatet innebär en negativ budgetavvikelse på 29 mnkr och förklaras främst av:

- ökade priser och fler insatser för barn och unga samt inom missbruksvård för vuxna
- lägre intäkter från kraftverksamheten i Stornorrfors
- högre pensionskostnader, på grund av högre löneunderlag för de avgiftsbestämda pensionerna
- bättre finansnetto än förväntat
- högre intäkter från försäljning av exploateringsmark
- erhållna försäkringsersättningar för brand och takras

För 2024 prognosticeras resultatet för kommunen landa betydligt lägre än tidigare år och lägre än resultatmålet på 1 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Oroande är att flera nämnder prognosticerar underskott även för 2024. Även om de ekonomiska förutsättningarna förbättras 2025 kommer vidtagna och planerade åtgärder inom nämnderna att behöva fullföljas för att få en ekonomi i balans inom berörda nämnder. För att inte försämra den finansiella ställningen behöver kommunens resultat vara betydligt högre utifrån den höga investeringsnivån.

Styrelse och nämnder prognostiserar för helåret 2024 en negativ budgetavvikelse på 61 mnkr, där de största negativa avvikelserna finns inom Individ- och familjenämnden (-66 mnkr) samt Byggnadsnämnden (-15 mnkr).

Enligt fullmäktiges regler för god ekonomisk hushållning ska nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram och om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr snarast redovisa pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans.

Följande nämnder prognosticerar i delårsuppföljningen ett underskott för helåret 2024 på över 1 procent och 1 mnkr; Individ- och familjenämnden, Byggnadsnämnden, Umeregionens brand- och räddningsnämnd samt Fritidsnämnden. Befarade underskott för Umeregionens brand- och räddningsnämnd samt Fritidsnämnden har identifierats i delårsbokslutet per 31 augusti 2024. Kommunstyrelsen har följt befarade underskott för Individ- och familjenämnden samt Byggnadsnämnden sedan 2023. Kommunstyrelsen har genom Ksnau¹ fört dialoger med dessa nämnder om åtgärdsplaner och ekonomins utveckling. Nämnderna prognostiserar inte att komma inom ram under 2024, då vidtagna och planerade åtgärder inte får full effekt under detta år.

Investeringar – utfall, budgetavvikelse och prognos

Kommunkoncernens nettoinvesteringar uppgår per 31 augusti 2024 till 2 167 mnkr (1 442 mnkr). Kommunkoncernens investeringar är på en högre nivå jämfört med föregående år, och förändringen beror främst på kommunens förvärv av Nolia Arena samt nya avtal för finansiell leasing.

Kommunens nettoinvesteringar för årets åtta första månader uppgår per 31 augusti 2024 till 1 427 mnkr (581 mnkr), vilket är 95 mnkr lägre än beslutad investeringsram. Avvikelsen beror framför allt på att investeringar i kommunens exploateringsverksamhet, fastighetsinvesteringar, samt investeringar i gator och vägar har blivit försenade eller framflyttade.

¹ Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott (KSnau)

Prognosen för kommunkoncernens investeringar för innevarande år beräknas till 3 398 mnkr (2 527 mnkr).

Prognosen för kommunens investeringar beräknas till 2 145 mnkr (1 103 mnkr). Av detta är 418 mnkr nytecknad finansiell leasing. Exklusive finansiell leasing är prognosen att cirka 69 procent av årets ramanslag (2 481 mnkr) kommer att nyttjas. Budgetavvikelsen är främst bland investeringsprojekt inom utbildningsverksamheten samt inom mark och exploatering. Prognosen baseras på en högre investeringstakt under de sista fyra månaderna under året och att avräkningen mellan kommunen och Trafikverket avseende ansvarsbyte för vägarna längs Västra länken inte bedöms inträffa under perioden.

Balanskravsresultat

Kommunens balanskravsresultat för årets åtta första månader, dvs periodens resultat justerat för realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar, uppgår till 180 mnkr. Kommunstyrelsen prognostiserar i delårsrapporten att kommunen kommer att redovisa ett positivt balanskravsresultat om 54 mnkr för helåret 2024 och bedömningen är utifrån det att kommunallagens balanskrav uppnås.

God ekonomisk hushållning och måluppfyllelse

Kommunfullmäktige har beslutat om grunduppdrag, inriktningsmål, personalpolitiska mål, tilläggsuppdrag och finansiella mål för kommunen. Några kommunkoncernövergripande finansiella mål har inte satts upp i "Planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2024".

I delårsrapporten görs en uppföljning av nämndernas grunduppdrag samt uppfyllelsen för ett finansiellt mål, fyra inriktningsmål, tre personalpolitiska mål och åtta tilläggsuppdrag som kommunfullmäktige har fastställt i "Planeringsföresättningar, budget och investeringar för 2024". Uppföljningen görs genom en sammanvägd bedömning utifrån nämndernas och styrelsens rapportering per 2023-08-31.

Uppföljningen visar att:

- kommunfullmäktiges finansiella mål uppnås per sista augusti.

- Tolv (av sexton) nämnder gör bedömningen för perioden att grunduppdraget uppfylls i hög grad. Tre nämnder bedömer att det uppfylls i viss grad och för en nämnd saknas bedömning.
- För ett av kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål bedöms arbetet gå enligt plan och för tre av målen är bedömningen att mer arbete krävs.
- För samtliga tre personalpolitiska mål bedöms arbetet gå enligt plan
- Av totalt åtta tilläggsuppdrag är ett genomfört och sju delvis genomförda.

Prognosen för helåret är att:

- Det finansiella målet uppnås inte vid årets slut.
- Prognosen för årets slut är att sex tilläggsuppdrag kommer att vara genomförda och två delvis genomförda.

För att uppnå god ekonomisk hushållning enligt kommunfullmäktiges fastställda definition ska kommunens finansiella mål och verksamhetsmässiga grunduppdrag uppnås. Kommunstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovanstående att god ekonomisk hushållning delvis nås för kommunen och kommunkoncernen för perioden januari till augusti 2024.

Kommunstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovanstående prognos att god ekonomisk hushållning delvis nås för kommunen och kommunkoncernen för helåret 2024.

Beslutsunderlag

Delårsrapport januari-augusti 2024

Beredningsansvariga

Lena Höök Gustafsson, ekonomidirektör

Malin Blom, redovisningschef

Maria Edlund, controller

Dan Gideonsson, ledningskoordinator

Lina Renfors, koordinator

Urban Blomdahl, budgetchef

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Anders Ågren (M) – Rättelse av belopp i att-satsen: att fastställa styrelse och nämnders budgetavvikelse från -61 mnkr till +24 mnkr.

Propositionsordning som godkänns

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag med rättelse av att-satsen enligt Anders Ågrens förslag: att fastställa styrelse och nämnders budgetavvikelse från -61 mnkr till +24 mnkr.

Beslutet ska skickas till

Beredningsansvariga

Elektroniska underskrifter

Det här dokumentet har skrivits under elektroniskt av de personer som listas i signaturpanelen.

Underskrifterna uppfyller kraven för avancerad elektronisk underskrift enligt definitionen i eIDAS (EU:s förordning 910/2014).

Äktheten kan valideras enligt internationella standarder i en valideringstjänst som uppfyller förordningen. Validering kan exempelvis göras här: <https://validate.signport.se/>

Där finns även information om hur validering kan göras i Adobe Acrobat Reader.

Notera, om dokumentet skrivs ut på papper, eller 'skrivs ut' till ett nytt PDF-dokument, följer de elektroniska underskrifterna inte med. Endast det elektroniskt underskrivna originaldokumentet kan valideras.